

naars. Neen, de boerkens zijn nuttige werklieden, en deze zullen niets verliezen met de verdwijning van de rijken. Integendeel, veel kleine boeren die een stukje land hebben, verkeerden nu in armoede.

Zouden zij niet met plezier hun stukje land afstaan, op conditie dat zij nooit niet meer te kort zouden hebben, zij en hunne kinderen?

De socialisten zouden er ook niets tegen hebben aan den boer het stukje land te laten dat hij met zoo veel zweet vruchtbaar gemaakt heeft. Hij zou het zelfs langer en beter kunnen behouden dan nu, want dan zouden er geene lasten en hypotheeken meer bestaan.

Zooals gij ziet, vrienden, zou het collectivisme niet meer kwaad doen aan de arme boerenmenschen als aan de arme werklieden uit de stad.

Die er alleen zouden aan verliezen, dat zijn de groote eigenaars, de barons, de uitzuigers van boer en burger, die geene renten meer zouden kunnen maken van goed, dat er voor iedereen gemaakt is.

Als ze dan zeggen dat wij uw goed willen afpakken, dan is het alleen omdat gij hun goed zoudt verdedigen, en om te beletten dat de boerenmenschen zouden t' akkoord komen met de stedelingen.

Want eens dat gebeurt, is het gedaan met hun smullen, met hunne paarden, met hun goud, met hunne kasteelen, met hunne zijden kleeren, met hunne lieven.

Ze zullen mogen werken, gelijk een ander.

Als gij vindt dat de rijken gelijk hebben, en dat alles gaat gelijk het moet zijn, stemt dan voor de rijken.

Als gij vindt dat gij zoo goed, ja beter zijt dan die barons, die heeren, stemt dan voor de menschen van uwen stand en die voor U zullen zorgen in de Kamer, stemt voor de socialisten.

PATRICK.

DE PACTKWESTIE

Wij willen beginnen met de zoo belangrijke pachtwestie. Men mag zeggen dat heel de toestand van den buiten afhangt van de pachtwestie. Zijn de wetten daarover goed of slecht, zoo zal ook de toestand op den buiten goed of slecht zijn.

Tegenwoordig zijn al de Wetten, die de pachten betreffen, zoo ellendig als ze maar kunnen zijn. Ziet bijvoorbeeld die welke den duur der pachten en het beloop van den pacht prijs regelen, alsmede de vergoedingen in geval van vernietiging der oogsten door onweders, en die welke van de verbeteringen gewagen aan het hof of aan het land toegebracht, enz., enz.

Maar de onrechtvaardigheid die de meeste ruïne medebrengt, en gansch den buiten naar den dieperik helpt, is heel zeker de wet die toelaat dat de heeren, door overdreven pacht-prijzen te eischen, onze moedige landbouwers tot op het been afpersen en uitzuigen.

Wat zijn, in den grond der zaak, de landbouwer en de grondeigenaar? Dat zijn twee medewerkers die samen landbouwvruchten voortbrengen. De grondeigenaar geeft zijnen grond en de landbouwer zijne kennis en zijnen arbeid. Hunne wederzijdsche plichten worden door bijzondere wetten geregeld; iets wat de meeste landbouwers niet weten; het bewijs dat die wetten bestaan is dat de landbouwer onmiddellijk voor de rechtbank komt, wanneer hij een geschil heeft met zijn kasteelheer.

Indien die wetten gemaakt waren op eene rechtvaardige wijze, dan zou het zijn: gelijke rechten en gelijke plichten voor alle twee. Maar zoo is het niet. Immers moet er herinnert worden dat al de wetten gemaakt worden ten voordeele der rijken en ten nadeele der werkers. Zoo is het ook in dit geval, wat wij klaar willen uiteenzetten.

Om wel te zijn zou de verdeling van de opbrengst van het hof moeten gebeuren na bespreking en overeenkomst tusschen de twee medewerkers, landbouwer en grondei-

genaar; de winst die gedaan is, zou moeten op broederlijke wijze verdeeld worden, het is te zeggen, dat aan elk het zijne zou moeten toegestaan worden. En heel zeker eischt de rechtvaardigheid dat het deel van den *grondbewerker* (de landbouwer) veel grooter zij dan dat van den *grondeigenaar* (de grondeigenaar). Inderdaad, een gansch jaar werken en zwoe-gen, daarbij nog onafgebroken het hoofd vol hebben met allerhande bekommernissen, dat is heel wat anders dan tijdelijk wat grond te laten gebruiken.

Welnu, hebben de wetten dat al zoo geregeld? Neen, niet waar, landbouwers, gij weet het maar al te wel. Er is geen sprake van BROEDERLIJKHEID in het verdeelen der rijkdommen, die gij met uwen zwaren arbeid voortbrengt. Er heerscht *ikzucht, gevoelloosheid en alleenheerschappij*; en al die schoone dingen zijn langs de zijde van den nietsdoener. De grondeigenaar, die het kleinste deel zou moeten ontvangen, die dus het minst te vertellen heeft, heeft het al te zeggen; gij, die werken moet als echte slaven, gij moet zwijgen! De kasteelheer spreekt alleen, en hij zegt niet: « Landbouwer, hoeveel kunt gij mij geven? », hij zegt: « Pacht, zoveel moet gij mij betalen », en daarmee is het uit. De boer mag leggen; gewonnen of niet gewonnen, de goudstukken moeten er zijn, al moest men ze bij den notaris gaan halen. Zoo doende geeft de kasteelheer een klaar bewijs van het bestaan van zijne alleenheerschappij en zijne ikzucht. En wilt ge nu zijne gevoelloosheid leeren kennen? Als hij de pacht ontvangen heeft, zal hij nooit vragen: « Kunt gij leven met wat u overblijft? » Of hebt gij eten thuis, of hebben uwe vrouw en kinderen alles wat zij behoeven? Neen, daar zit die harteloze rijke mensch niet mede in! Of gij voor al uwen zwaren arbeid en al uwe zorgen eenige vijf frankstukken over hebt, daar vraagt hij niet achter, dat gaat hem niet aan!

Mag dat wel zoo gebeuren? Is dat geene afgrijpselijke onrechtvaardigheid? Wij zeggen luidop: Ja.

Is het niet het zweet van den landbouwer dat eerst en vooral moet betaald worden, om daarna een deel van 't geen er overschiet aan den goudman, aan den grondeigenaar te schenken? En nu gebeurt altijd 't verkeerde; de grondeigenaar wordt eerst en vooral betaald; blijft er iets over voor den boer, 't is goed; blijft er niets over, de boer moet het maar weten; hij heeft een gansch jaar voor niets gewerkt. Hij die werkt, is verarmd; en hij die niets doet heeft zich verrijkt! Is dat niet onrechtvaardig? Zijn dat goede wetten die zulke dingen toelaten?

Ziedaar, vrienden, wat wij willen veranderen. Wij willen dat de Wet zegt, dat de grondeigenaar niets meer dan eene redelijke pacht mag eischen. Wij willen dat de Wet paal en perk stelt, aan de alleenheerschappij der kasteelheeren. De macht van die mannen moet gekortvleugeld worden, en dat doel zult gij ons helpen bereiken door mannen naar de Kamers te zenden, die durven opkomen tegen de nietsdoeners.

En de veranderingen, die wij in de Wetten willen brengen, zijn zoodanig rechtvaardig dat de rijken (die de dood in 't lijf krijgen bij het gedachte dat ze hunne alleenheerschappij gaan verliezen), niet eens weten wat te antwoorden, wanneer wij de gelegenheid hebben ze aan te spreken. En daarom hebben zij die vuile handelwijze aangenomen van ons te doen doorgaan voor moordenaars, brandstichters, dieven, enz. om U van ons te verwijderen, wetende dat wij onvermijdelijk de landbouwers tot onze gedachten zouden bekeeren door de uiteenzetting van zulke redelijke en menschelijke leerstellingen.

Zien wij nu of de tegenwoordige wetten ook niet te verbeteren zijn op andere punten. Spreken wij eens van den

Duur der pachten.

In 't vla